

PREDGOVOR	3
UVOD	5
1. Značaj i uloga željeznice	6
2. Tehničko tehnološke prednosti železničkog saobraćaja	7
3. Tendencija u razvoju železničkog saobraćaja	7
<u>1 TEHNIČKI SISTEM ŽELEZNIČKOG SAOBRAĆAJA .....</u>	9
1. STABILNA POSTROJENJA	9
1.1. Pruge i pružna postrojenja	10
1.1.1. Podela pruga	13
1.1.2. Kategorizacija pruga	15
1.1.3. Oprema pruga	16
1.1.4. Slobodan profil	18
1.1.5. Tovarni profil	20
1.1.6. Elementi železničkih pruga	21
1.1.6.1. Donji stroj	21
1.1.6.1.1. Zemljani trup	21
1.1.6.1.2. Veštački objekti na trupu	23
1.1.6.1.2.1. Propusti	23
1.1.6.1.2.2. Potporni i obložni zidovi, obloge i drenaže	24
1.1.6.1.2.3. Biološko-tehnički objekti	26
1.1.6.1.2.4. Mostovi	27
1.1.6.1.2.5. Tuneli	28
1.1.6.2. Gornji stroj	28
1.1.6.2.1. Šine	29
1.1.6.2.2. Pragovi	30
1.1.6.2.3. Kolosečni, spojni i pričvrtni pribor	38
1.1.6.2.4. Zastor	39
1.1.6.2.5. Skretnice, ukrštaji i prenosnice	40
1.1.6.2.6. Trijangle, kolosečne petlje i okretnice	40
1.2. STANICE	41
1.2.1. Uloga stanice u železničkom saobraćaju	41
1.2.2. Podela stanica	41
1.2.3. Stanična postrojenja	41
1.2.3.1. Postrojenja za robne operacije	41
1.2.3.1.1. Postrojenja za kolske pošiljke	41
1.2.3.1.2. Postrojenja za komadne pošiljke	46
1.2.3.1.3. Postrojenja za pretovar	47
1.2.3.2. Postrojenja za operacije prevoza putnika	47

1.2.3.3. Postrojenja u tehničkim teretnim stanicama	50
1.3. SIGNALNO-SIGURNOSNA POSTROJENJA	52
1.3.1. Signali	53
1.3.1.1. Klasifikacija signala	53
1.3.1.2. Elementi sistema signalizacije na jugoslovenskim železnicama	57
1.3.1.3. Značenje boja obojenih svetlosti u signalizaciji JŽ	58
1.3.2. Stanični signalno-sigurnosni uređaji	58
1.3.2.1. Mehanička signalna postavnica	59
1.3.2.2. Mehanički uređaji stanične centralizacije	60
1.3.2.3. Elektromehanički uređaji stanične centralizacije	61
1.3.2.4. Električni uređaji stanične centralizacije	61
1.3.3. Međustanični signalno-sigurnosni uređaji	65
1.3.3.1. Uređaji međustanične zavisnosti	65
1.3.3.2. Uređaji za obezbeđenje saobraćaja uzastopnih vozova	66
1.3.3.3. Signalizacija automatskog pružnog bloka	67
1.3.4. Uređaji za regulisanje i obezbeđenje saobraćaja na mestima ukrštanja železničkih pruga i puteva	69
1.3.5. Sistemi dispečerske centralizacije	69
1.3.5.1. Telekomanda - sistemi bez prenosa podataka na voz	70
1.3.5.2. Sistemi sa prenosom dejstva na voz	71
2. MOBILNA SREDSTVA	72
2.1. VUČNA VOZILA	72
2.1.1. Vučna vozila na jugoslovenskim železnicama	74
2.1.1.1. Parna vučna vozila	74
2.1.1.1.1. Osnovni principi rada lokomotivskog parnog kotla	75
2.1.1.1.2. Osnovni principi rada parne mašine	76
2.1.1.1.3. Eksploatacione karakteristike parnih lokomotiva	76
2.1.1.2. Dizel vučna vozila	77
2.1.1.2.1. Uopšte o toplotnim motorima	77
2.1.1.2.2. Prenosnici snage dizel lokomotive	78
2.1.1.2.3. Eksploatacione karakteristike dizel lokomotive	78
2.1.1.3. Električna vučna vozila	79
2.1.1.3.1. Eksploatacione karakteristike elektro lokomotiva	81
2.1.2. Komparativna analiza postojećih sistema vuče	81
2.1.2.1. Parna vuča	82
2.1.2.2. Dizel vuča	84
2.1.2.3. Električna vuča	86
2.2. ŽELEZNIČKA KOLA	88
2.2.1. Kolski sklopovi	89
2.2.1.1. Trčeci stroj	89
2.2.1.2. Postolje kola	92
2.2.1.3. Sanduk kola	92
2.2.1.4. Okretna postolja kola	93
2.2.2. Uređaji na kolima	94

2.2.2.1. Zajednički uređaji putničkih i teretnih kola	94
2.2.2.1.1. Tegljanički uređaj	94
2.2.2.1.2. Odbojnički uređaji kola	94
2.2.2.1.3. Kočnice	95
2.2.2.2. Ostali uređaji putničkih i teretnih kola	96
2.2.3. Obeležavanje kola	97

II TEHNOLOGIJA KORIŠĆENJA TERETNIH KOLA I ORGANIZACIJA TERETNOG SAOBRAĆAJA .....

1. OPŠTI PRINCIPI KORIŠĆENJA TERETNIH KOLA	101
1.1. Rad sa teretnim kolima	103
2. KORIŠĆENJE TERETNIH KOLA PO KAPACITETU	107
2.1. Statičko opterećenje teretnih kola	108
2.2. Dinamičko opterećenje teretnih kola	109
2.3. Dinamičko opterećenje teretnih kola radnog parka	110
3. VREMENSKO KORIŠĆENJE TERETNIH KOLA	111
3.1. Obrt teretnih kola	111
3.1.1. Tročlani obrazac za izračunavanje obrta kola	117
3.1.2. Delovi obrta kola	126
3.1.2.1. Deo obrta praznih kola	127
3.1.2.2. Deo obrta tovarnih kola	129
3.1.2.2.1. Deo obrta mesnih kola	131
3.1.2.2.2. Deo obrta izvoznih kola	131
3.1.2.2.3. Deo obrta tranzitnih kola	132
3.1.2.2.4. Deo obrta predajnih kola	132
3.1.3. Petočlan obrazac za izračunavanje obrta kola	133
3.2. Dnevno trčanje teretnih kola i vreme rada kola u toku dana	136
3.3. Proizvodnost teretnih kola	138
4. PARKOVI TERETNIH KOLA	140
4.1. Raspored radnog parka kola na mreži u odnosu na kapacitete i obrt kola	142
4.2. Izračunavanje potrebnog radnog parka	145
4.3. Analiza korišćenja teretnog kolskog parka	146
4.4. Mere za poboljšanje korišćenja teretnog kolskog parka	147
4.4.1. Skraćenje vremena zadržavanja kola u vozovima	148
4.4.2. Skraćenje vremena zadržavanja kola u tehničkim stanicama	148
4.4.3. Skraćenje zadržavanja kola u stanicama radi utovara i istovara ..	149
5. NAČELA ZAJEDNIČKOG KORIŠĆENJA TERETNOG KOLSKOG PARKA	150
5.1. Opšte postavke za modeliranje raspodele praznih kola	153
5.1.1. Raspoloživo stanje praznih kola i potreba praznih kola	153
5.1.2. Procedure zahvatanja, kontrole i prenosa podataka	154
5.1.3. Raspodela praznih kola	155

5.2. Modeliranje procesa raspodele teretnih kola.....	157
5.2.1. Određivanje prioriteta u raspodeli praznih teretnih kola	159
5.2.1.1. Razlika (I odstojanje) između dva korisnika	161
5.2.1.2. Upoređivanje korisnika i lista prioriteta	162
5.2.2. Minimiziranje kretanja kola u praznom stanju.....	167
5.2.2.1. Model za minimiziranje kretanja kola u praznom stanju pri raspodeli praznih teretnih kola	167
6. ORGANIZACIJA KOLSKIH TOKOVA.....	171
6.1. Klasifikacija teretnih vozova	173
6.2. Principi izrade plana formiranja vozova	174
6.3. Tokovi utovarenih kola.....	175
6.4. Tokovi praznih kola.....	177
III TEHNOLOGIJA KORIŠĆENJA VUČNIH VOZILA.....	179
1. PARKOVI VUČNIH VOZILA	179
2. POKAZATELJI KORIŠĆENJA VUČNIH VOZILA.....	179
2.1. Kvantitativni pokazatelji rada vučnih sredstava.....	181
2.2. Kvalitativni pokazatelji rada vučnih sredstava	181
2.2.1. Obrt vučnog vozila	182
2.2.2. Dnevna kilometraža vučnog vozila i vreme rada u toku dana.....	185
2.2.3. Prosečno opterećenje i proizvodnost vučnog vozila	186
2.2.4. Koeficijent sporednog rada i koeficijent potrebe vučnih vozila ...	187
2.2.5. Izračunavanje potrebnog broja vučnih vozila	188
IV USKLAĐENOST KOLSKIH I LOKOMOTIVSKIH RADNIH PARKOVA	191
1. NAČIN USKLAĐIVANJA KOLSKIH I LOKOMOTIVSKIH RADNIH PARKOVA	191
2. UTICAJ PROMENE POJEDINIH PARAMETARA NA USKLAĐENOST KOLSKIH I LOKOMOTIVSKIH PARKOVA ...	194
V PLAN PREVOZA	203
VI TEHNOLOGIJA KORIŠĆENJA PUTNIČKOG KOLSKOG PARKA I ORGANIZACIJA PUTNIČKOG SAOBRAĆAJA	207
1. SVRHA I KATEGORIJE PUTOVANJA	207
1.1. Putovanja u službene svrhe	207
1.2. Putovanja na posao i sa posla	208
1.3. Putovanja u cilju školovanja.....	208
1.4. Putovanja na tržnicu, iz administrativnih i socijalnih razloga	208
1.5. Putovanja na vikend	209

1.6. Putovanje iz turističkih razloga	209
1.7. Putovanja na godišnji odmor.....	209
1.8. Putovanja u cilju posete većim manifestacijama i priredbama	209
2. FAKTORI IZBORA VIDA PREVOZA	209
2.1. Cena prevoza.....	209
2.2. Brzina prevoza	209
2.3. Elastičnost prilagođavanja potrebama korisnika prevoza.....	209
2.4. Komfor putovanja.....	209
2.5. Transportna sposobnost.....	209
2.6. Mogućnost uživanja u prirodnim lepotama.....	209
2.7. Struktura i kvalitet usputnih usluga	209
2.8. Redovnost i pouzdanost saobraćaja	209
3. OSNOVI PLANIRANJA PREVOZA PUTNIKA	209
3.1. Utvrđivanje godišnjih tokova putnika za kompletnu mrežu pruga ili deo mreže	209
3.2. Utvrđivanje tokova putnika za određenu prugu.....	209
3.3. Utvrđivanje tokova putnika u vozovima	209
3.3.1. Prebrojavanje putnika od strane konduktera u vozu.....	209
3.3.2. Prebrojavanje putnika od strane specijalnih ekipa	209
3.4. Utvrđivanje broja putnika u određenim stanicama na relaciji saobraćaja voza	209
3.4.1. Utvrđivanje broja putnika iz polaznih stanica vozova	209
3.4.2. Utvrđivanje broja putnika u krajnjim stanicama voza.....	209
3.4.3. Utvrđivanje broja putnika u međustanicama.....	209
3.4.4. Utvrđivanje broja putnika na pograničnim stanicama.....	209
3.5. Prognoza i utvrđivanje perspektivnih putničkih tokova.....	209
3.6. Vrste putničkih prevoženja i kategorije putničkih vozova	209
4. ORGANIZACIJA PUTNIČKOG SAOBRAĆAJA	209
4.1. Principi organizacije međunarodnog saobraćaja	209
4.2. Principi organizacije unutrašnjeg saobraćaja	209
4.2.1. Principi organizacije dugolinijskog međugradskog saobraćaja ...	209
4.2.2. Principi organizacije kratkolinijskog međugradskog saobraćaja ..	209
4.2.3. Principi organizacije prigradskog saobraćaja.....	209
5. KORIŠĆENJE PUTNIČKOG KOLSKOG PARKA	209
5.1. Rad i pokazatelji rada putničkih kola	209
5.1.1. Kvantitativni pokazatelji korišćenja prevoznih sredstava putničkog saobraćaja.....	209
5.1.2. Kvalitativni pokazatelji korišćenja prevoznih sredstava putničkog saobraćaja	209
5.1.2.1. Prosečan broj putnika po jednoj osovini ili po jednim kolima	209
5.1.2.2. Prosečan broj putnika po jednom sedištu	209
5.1.2.3. Prosečan broj putnika u vozu.....	209
5.1.2.4. Obrt putničkih garnitura.....	209
5.1.2.5. Dnevno trčanje putničkih kola	209

5.1.2.6. Vreme rada putničkih kola u toku dana.....	241
5.1.2.7. Proizvodnost putničkih kola	242
VII TEHNOLOGIJA RADA STANICA.....	245
1. DELATNOST I OSNOVNI PRINCIPI RADA STANICA.....	245
1.1. Vrste i namena stanica	246
1.2. Zadatak i opremljenost stanica	247
1.3. Rukovođenje radom stanice.....	247
1.4. Normativna akta kojima se reguliše rad stanice	248
2. MANEVARSKI RAD U STANICAMA	249
2.1. Vrste manevarskog rada (manevarisanja).....	250
2.2. Organizacija manevarskog rada.....	251
2.3. Manevarska postrojenja.....	251
2.4. Osnovi teorije manevarskog rada.....	252
3. OSNOVI TEHNOLOGIJE RADA STANICA	257
3.1. Tehnologija rada međustanica	257
3.1.1. Operacije koje se obavljaju po međustanicama.....	258
3.1.2. Organizacija manevarisanja po međustanicama.....	259
3.2. Tehnologija rada deoničkih i ranžirnih stanica.....	260
3.2.1. Tehnologija obrade vozova u prijemnoj grupi koloseka	261
3.2.2. Tehnologija ranžiranja na izvlačnjacima	263
3.2.3. Tehnologija ranžiranja na spuštalicama	270
3.2.3.1. Osnovne tehnološke operacije na spuštatici	273
3.2.4. Proces nakupljanja kola u ranžirnoj (ranžirnotpremnoj) grupi ..	280
3.2.5. Tehnologija sastavljanja i završnog formiranja vozova u ranžirnoj (ranžirnotpremnoj) grupi koloseka.....	284
3.3. Osnovne postavke tehnologije rada loko-teretnih stanica.....	286
3.4. Osnovne postavke tehnologije rada putničkih stanica	289
VIII RED VOŽNJE VOZOVA	293
1. UOPŠTE O REDU VOŽNJE.....	293
2. PODLOGE ZA IZRADU REDA VOŽNJE	294
2.1. Obim i plan prevoza putnika i tereta	294
2.1.1. Obim i plan prevoza putnika.....	295
2.1.2. Obim i plan prevoza tereta.....	295
2.2. Stanje pruga.....	298
2.3. Stanje stanica.....	298
2.4. Stanje signalno-sigurnosnih i telekomunikacionih postrojenja	299
2.5. Stanje vučnih vozila.....	299
2.6. Stanje putničkog kolskog parka.....	300
2.7. Stanje teretnog kolskog parka	300
2.8. Stanje pruga u pogledu propusne i prevozne moći.....	301

2.9. Stanje propusne i preradne moći stanica	301
3. ELEMENTI ZA IZRADU REDA VOŽNJE	301
3.1. Izračunavanje mase i broja vozova.....	302
3.1.1. Izračunavanje mase teretnih vozova prema najvećem dopuštenom broju osovina	302
3.1.2. Izračunavanje mase teretnih vozova u odnosu na opterećenje lokomotive prema merodavnom otporu pruge....	303
3.1.3. Izračunavanje mase teretnih vozova u odnosu na opterećenje lokomotive pri pokretanju voza s mesta	304
3.1.4. Izračunavanje mase teretnih vozova prema naprezanju teglećih uređaja na usponima.....	304
3.1.5. Izračunavanje mase teretnih vozova s obzirom na sigurnost kočenja na padovima.....	305
3.1.6. Izračunavanje broja vozova.....	305
3.2. Određivanje maksimalne brzine vozova.....	306
3.3. Izračunavanje vremena vožnje vozova	306
3.4. Izračunavanje intervala u saobraćaju.....	307
3.5. Određivanje službenih mesta i vremena zadržavanja vozova u službenim mestima	307
3.6. Raspodela manevarskog rada između tehničkih stanica, plan formiranja i maršrutizacija teretnih vozova.....	307
3.7. Okvirna organizacija putničkog i teretnog saobraćaja	308
3.8. Objavljivanje reda vožnje	309
4. GRAFIKON SAOBRAĆAJA VOZOVA	309
4.1. Izrada grafikona saobraćaja vozova	312
4.2. Podela grafikona saobraćaja vozova	314
5. STANIČNI INTERVALI	318
5.1. Stanični interval nejednovremenog dolaska vozova u stanicu - t_{nd}	320
5.2. Stanični interval ukrštavanja - t_u	322
5.3. Stanični interval uzastopnog sleđenja vozova - t_s	325
5.4. Stanični interval nejednovremenog odlaska i dolaska vozova (t_{od})....	329
5.5. Stanični interval nejednovremenog odlaska vozova - t_o	330
5.6. Stanični interval nejednovremenog ulaska vozova - t_d	331
5.7. Stanični interval nejednovremenog dolaska i odlaska vozova - t_{do}	332
5.8. Stanični interval prelaska vozova	333
5.9. Interval prolaska vozova na rasputnicama - t_r	334
5.10. Interval prolaska vozova na raskrsnicama - t_{rs}	335
6. INTERVALI SLEĐENJA VOZOVA	337
6.1. Intervali sleđenja uzastopnih vozova u staničnom razmaku	338
6.1.1. Intervali sleđenja uzastopnih vozova jednakih brzina u staničnom razmaku	338
6.1.2. Intervali sleđenja uzastopnih vozova različitih brzina u staničnom razmaku	341
6.2. Intervali sleđenja uzastopnih vozova u odjavnom razmaku	342

6.2.1. Interval sleđenja uzastopnih vozova jednakih brzina u odjavnom razmaku.....	342
6.2.2. Interval sleđenja uzastopnih vozova različitih brzina u odjavnom razmaku.....	344
6.3. Intervali sleđenja uzastopnih vozova pri automatskom pružnom bloku (APB-u).....	346
6.3.1. Intervali sleđenja uzastopnih vozova jednakih brzina pri automatskom pružnom bloku.....	347
6.3.2. Interval sleđenja uzastopnih vozova različitih brzina pri automatskom pružnom bloku.....	351

IX KAPACITET ŽELEZNIČKIH PRUGA 353

1. OPŠTE POSTAVKE O KAPACITETU PRUGA	353
1.1. Propusna moć pruga.....	354
1.1.1. Propusna moć jednokolosečnih pruga za slučaj paralelnog parnog grafikona.....	357
1.1.2. Propusna moć jednokolosečnih pruga za slučaj paralelnog neparnog grafikona.....	360
1.1.3. Propusna moć jednokolosečnih pruga za slučaj paralelnog grafikona i saobraćaja vozova u snopu.....	362
1.1.4. Propusna moć jednokolosečnih pruga za slučaj neparalelnog grafikona.....	366
1.1.5. Propusna moć dvokolosečnih i višekolosečnih pruga.....	370
1.1.6. Propusna moć pruga po metodologiji Međunarodne železničke unije (UIC).....	371
1.1.6.1. Opšte metodološke postavke.....	375
1.2. Prevozna moć pruga.....	377
LITERATURA.....	377